

Aleksander Bryk (1905-1982)

w 30. rocznicę śmierci – zestawienie bibliograficzne w wyborze

Aleksander Bryk, syn Stanisława i Katarzyny z Wyszyńskich urodził się 6 września 1905 roku w Zamościu. Ojciec - nauczyciel muzyki oraz organizator i dyrygent orkiestr szkolnych, miał ogromny wpływ na rozwój muzyczny Aleksandra. W latach 1922-24 Aleksander Bryk uczęszczał do Państwowego Gimnazjum im. Hetmana Jana Zamoyskiego, a następnie do Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Męskiego im. Jana Zamoyskiego w Szczebrzeszynie. Maturę zdał w 1927 roku, krótko potem był członkiem orkiestry 78. pułku w Baranowiczach, zaś we wrześniu został przyjęty na kurs dla nauczycieli muzyki i śpiewu prowadzony przez Konserwatorium Muzyczne w Warszawie. Kształcił się tam do 1930 roku pod kierunkiem m.in. Stanisława Kazuro, Tadeusza Ochlewskiego, Kazimierza Sikorskiego, Piotra Ryty i Stefana Śledzińskiego. Jednocześnie studiował języki orientalne w Instytucie Języków Wschodnich w Warszawie.

Po uzyskaniu dyplomu i odbyciu służby wojskowej, uczył w gimnazjach w Łukowie i Siedlcach. Był kapelmistrzem orkiestry 25 Pułku Piechoty w Piotrkowie Trybunalskim. Wraz z wybuchem II wojny światowej uczestniczył w działaniach wojennych. Został ranny w czasie walk pod Częstochową. W okresie okupacji hitlerowskiej ukrywał się, pracując pod fałszywymi nazwiskami jako robotnik w Zawadzie, Zamościu (woźny), Jastkowie pod Lublinem (kontroler w mleczarni).

W latach 1944-1945 organizował i prowadził orkiestrą wojskową w Dęblinie, później pracował w Liceum Ogólnokształcącym w Łukowie i Państwowym Gimnazjum w Piotrkowie Trybunalskim. Jeszcze w 1945 roku uruchomił w tym mieście Szkołę Umuzycznienia Ludowego Instytutu Muzycznego. W 1946 roku na stałe osiedlił się w Lublinie. Tu grał w Państwowej Filharmonii na fagocie, później na altówce oraz pracował w Wydziale Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie. Uczył gry na instrumentach dętych oraz perkusyjnych. Ponadto jego działalność dydaktyczna obejmowała naukę śpiewu, muzyki, przedmiotów teoretycznych. Był uważany za wybitnego pedagoga.

W 1957 roku reaktywował Średnią Społeczną Szkołę Muzyczną w Lublinie, którą kierował do 1968 roku, potem pracował w niej jako nauczyciel. Wykładał także na kierunku muzycznym w II Studium Nauczycielskim. W latach 1969-1971 był kierownikiem artystycznym Państwowej Operetki w Lublinie. W latach 1947-53 był prezesem Związku Zawodowego Muzyków w Lublinie. Należał też do Związku Autorów i Kompozytorów Scenicznych oraz Stowarzyszenia Polskich Artystów Muzyków.

Aleksander Bryk dał się poznać jako człowiek zaangażowany w działalność artystyczną i kulturalną, wiele lat współpracował z zespołem Pieśni i Tańca Ziemi Lubelskiej, chórem Akademii Rolniczej w Lublinie, chórem „Echo Podlasia” w Białej Podlaskiej, orkiestrami straży pożarnej, ogniskami muzycznymi, rozgłościami radiowymi w Lublinie, Wrocławiu i Warszawie.

Oczarowała go muzyka ludowa i orientalna. Był kompozytorem 146 utworów, instrumentalnych, na orkiestrę dętą, wokально-instrumentalnych, wokalnych oraz ilustracji muzycznych, oper i baletów. Pierwsze utwory powstały dla potrzeb orkiestry szkolnej. Na uwagę zasługują suity lubelskie, suity dolnośląskie, obrazki lubelskie oraz pieśni na chór a cappella. Opracował liczne pieśni i tańce ludowe, wśród nich lubelskie. Pisał także utwory

dla orkiestr dętych, głównie wojskowych. Wśród publikacji dydaktycznych pojawiły się poradniki dla prowadzących amatorskie zespoły orkiestrowe. Badał działalność Karola Namysłowskiego, komponował i opracowywał utwory dla orkiestry włościańskiej, opisał ciekawą historię jej działalności. Jego zainteresowanie folklorem Lubelszczyzny znalazło odbicie w licznych artykułach prasowych o muzyce i pieśni lubelskiej.

W 1971 roku przeszedł na emeryturę, prowadząc wciąż aktywną działalność społeczną. Za całokształt swojej pracy twórczej i działalności pedagogicznej został odznaczony: Złotym Krzyżem Zasługi, Srebrnym Krzyżem Zasługi, odznaką Zasłużony Działacz Kultury, odznaką Za Zasługi dla Lubelszczyzny, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Aleksander Bryk zmarł 11 stycznia 1982 roku.

Literatura:

1. Lubelskie. Muzyka instrumentalna. Instrumentarium, wykonawcy, repertuar. Cz. 6 / pod red. Jerzego Bartmińskiego. – Lublin, 2011
2. Dudek, Marek: Kompozytorzy Lublina i Lubelszczyzny : 1918-2010. – Lublin, 2010
3. Słownik biograficzny miasta Lublina / pod red. Tadeusza Radzika, Jana Skarbka i Adama A[ndrzej]a Wituska. – Lublin, 1993

BIBLIOGRAFIA PODMIOTOWA

1. [Academia Zamoscensis 1916-1966 = Jubileuszowy Zjazd Wychowawców Wychowanków Gimnazjów i Liceów Ogólnokształcących w Zamościu z okazji 50-letniej rocznicy powstania tych szkół](#) : Zamość 1916-1966 / [red. Aleksander Bryk]. – Warszawa : [Warszawskie Koło Zamościan przy Stołecznym Oddziale P.T.T.K.](#), 1966. - 24 s. : il. ; 21 cm.

Zawiera nuty

2. [Daleko, daleko...](#) chór mieszany [Partytura] / muz. G. Nosow ; oprac. A. Bryk. – [B.m : b.w, ok. 1960]. – 6 s. : nuty ; 31 cm.

[Pieśń chóralna \(chór mieszany a capp.\)](#)

3. **Dzieci** Warszawy : marsz [Głosy]. / Aleksander Bryk. [Marsz astronautów](#) / Tadeusz Hesse ; opr. i instr. Adam Cichoń. – Warszawa : Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe "Synkopa", 1967. – 37 gł. w obwol. ; 25 cm.

(Utwory na Orkiestrę Dętą ; z. nr 23)

4. **Hasło** : marsz fanfarny [Głosy]/ Aleksander Bryk. Bohaterom spod Lenino : marsz żałobny : na średnią orkiestrę dętą / Aleksander Miszułowicz. – Warszawa : Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, 1963. – 11, [3] s., 12 powiel. ; 31 cm.

Na 20-lecie Ludowego Wojska Polskiego

5. **Hasło** : marsz fanfarny [Partytura]/ Aleksander Bryk. Bohaterom spod Lenino : marsz żałobny / Aleksander Miszułowicz. – Warszawa : Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe „Synkopa”, 1963. – 5 k. luź. w obwol. ; 24 cm.

(Utwory na Orkiestrę Dętą ; z. nr 4)

6. **Idylla** : mezzo-sopran z tow. fortepianu lub ork. symfonicznej / Aleksander Bryk. Inc.: [W pogodną, jasną i cichą noc majową](#) [Partytura]. [S. l. : s. n., ca 1960]. – [3] s. ; 30 cm.

Opis wg nagł. - Na głos i fort. - Data skomp.: 1952

7. **Instrumentacja** na orkiestrę dętą / Aleksander Bryk. – Warszawa : Polski Związek Chórów i Orkiestr, cop. 1974. – 193 s. : il. ; 24 cm.

- 8. Junak** : marsz szkolnego klubu sportowego : op. 12 . [Partytura] / Aleksander Bryk. [S. 1. : s. n., ca 1960]. – [2] s. ; 30 cm.
Na klarnet, wiolonczelę i fort. - Data skomp.: 1927. - Ded.: Józefowi Maziowi.
- 9. Kapelmistrz i orkiestra** : metodyka prowadzenia orkiestry dętej / Aleksander Bryk. – Warszawa : Centralna Poradnia Amatorskiego Ruchu Artystycznego, 1969. – 233 s. : il., nuty ; 24 cm.
- 10. Karol Namysłowski** / Aleksander Bryk. – [Lublin]: Wydaw. Lubelskie, 1961. – 153, [3] s. : il., nuty, err. ; 21 cm.
Rec.: **Rosiak**, Elżbieta // Kamena. – 1961, nr 16, s. 8,10 |
- 11. Karol Namysłowski i jego orkiestra** / Aleksander Bryk. – Lublin : Wydaw. Lubelskie, 1980. – 119, [1] s., [12] k. tabl. : il. portr. ; 21 cm.
- 12. Karol Namysłowski i jego orkiestra** / Aleksander Bryk, Jadwiga Bryk-Kaliszuk. – Lublin : Wydaw. Lubelskie, 1990. – 119, [1] s. : il. ; 21 cm.
- 13. Karol Namysłowski i jego orkiestra** / Aleksander Bryk, Jadwiga Bryk-Kaliszuk. – Wyd. 2 poszerz. – Lublin : Wydaw. Lubelskie, 1992. – 215, [1] s., [40] s. tabl. : faks., fot., portr. ; 21 cm.
Rec.: **Wlazłowska**, Izabela // Tygodnik Zamojski . – 1993, nr 3, s. 11 : il.
- 14. Leśna kapela** : opera dziecięca w 3 aktach i 4 odsłonach [Wyciąg fortepianowy] / Aleksander Bryk ; libretto Lidia Kościńska. – Warszawa : Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Chełmskiej ; Wydział Kultury Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Chełmie Lubelskim, 1969. – [10], 90 s., tabl. 4 : il., portr. ; 29 cm.
- 15. "Mach"** : Taniec lubelski : na orkiestrę [Głos] / Aleksander Bryk. – Warszawa : "Czytelnik", 1953. – 37 k. : nuty ; 30 cm.
- 16. Marche funbre** : adagio z sonaty b-moll op. 35 / Fryderyk Chopin. Żałobny marsz : orkiestra dęta [Partytura] / Tomasz Nidecki ; opr. instr. Aleksander Bryk. – Lublin : Wydział Kultury Prez. W.R.N., 1964. - [2], 14 s. ; 34 cm.
Orkiestra dęta
- 17. Marsz astronautów [Głosy]** / Tadeusz Hesse ; opr. i instr. Adam Cichoń. Dzieci Warszawy : marsz / Aleksander Bryk. – Warszawa : Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe "Synkopa", 1967. – 37 gł. w obwol. ; 25 cm.
(Utwory na Orkiestrę Dętą ; z. nr 23)
- 18. Marsz lubelski** : orkiestra dęta [Partytura] / Aleksander Bryk. – Lublin : Wydaw. Wydział Kultury Prez. W. R. N., 1964. – 20 s. ; 30 cm.
Ded.: Pawłowi Dąbkowi Przewodniczącemu W. R. N. w Lublinie z okazji Roku Ziemi Lubelskiej.
- 19. Marsz fanfarowy [Partytura]** / Aleksander Bryk. – Lublin : W.O.K.P., [1963]
- 20. Na zamojskim rynku** [Partytura] / muz. Aleksander Bryk ; sł. Lidia Kościńska. – [S.1 : s.n, ca 1964]. – 4 s. ; 21 cm.
Pieśń chóralna (chór mieszany a capp.)

- 21. Nuty serdeczne** / Aleksander Bryk ; słowa Czesław Twardzik. – Warszawa, 1967. – 51 s. : il. ; 22 cm.
Druki muzyczne
- 22. Nasza Pieśń** / red. Aleksander Bryk. – Chełm: Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Chełmskiej ; Wydział Kultury Prezydium Powiatowej Rady Narodowej, 1967. – 116 s., il. nuty ; 21 cm.
Zawiera pieśni związane tematycznie z Chełmem i Lublinem
Rec.: **Knorr**, Mirosław // Kultura i Życie. - 1968 nr 10, s.2
- 23. O muzyce i pieśni lubelskiej słów kilka** // Kalendarz Lubelski. – 1958, s. 168-169
- 24. Obrazki lubelskie** : partytura na średnią orkiestrę dętą [Głosy] / Aleksander Bryk. – Warszawa: Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, 1964. – 40 s. ; 31 cm + Głosy 45 k. luź. w obwol.
- 25. Orkiestra Włociańska im. Karola Namysłowskiego** / Aleksander Bryk // Kalendarz Lubelski, 1975. – S. 129-132, fot.
- 26. Pieśni i tańce lubelskie** / Aleksander Bryk, Stanisław Leszczyński. – Lublin : Wydaw. Lubelskie, 1970. – 181, [3] s. 1 tabl., il., nuty ; 24 cm.
Melodia z tekstem podłożonym
Rec.: Aleksandrowicz, Alina // Kamena, 1971, nr 2, s. 11, il.
- 27. Poradnik dla kierowników amatorskich zespołów instrumentalnych** : [orkiestra dęta] / Aleksander Bryk. – Warszawa, 1938
- 28. Poradnik dla kierowników amatorskich zespołów instrumentalnych** : [orkiestra dęta] / Aleksander Bryk. – Warszawa : Zjednoczenie Polskich Zespołów Śpiewaczych i Instrumentalnych, 1957. – [2], IV, 89 s., 16 k. tabl. złoż. : il., nuty ; 30 cm.
- 29. "Ratujcie mnie wszyscy"** Mazur [Głosy] / zebrał Aleksander Bryk. - Łódź : Ludowy Instytut Muzyczny, [1950]. – 20] k.) ; 21 cm.
- 30. Tańce lubelskie : nr 1: Walczyk Lubelski, nr 2: „Mach”, nr 3: „Cygan”, nr 4: „Oberek”, nr 5: „Czółenko”** / oprac. muz. Aleksander Bryk. – Lublin: Prezydium WRN. Wydział Kultury. Oddział Upowszechniania, 1951. – [45] s. ; 21 cm.
- 31. Tańce lubelskie** / Wanda Kaniorowa ; [oprac. muz. Aleksander Bryk ; rys. Maria Urban ; tabl. stroju Janusz Świeży] ; Centralna Poradnia Amatorskiego Ruchu Artystycznego. – Warszawa : Zakład Wydawniczy CPARA, 1960. – 109, [3], 11 s. : il. ; 29 cm + Nuty : 8, 18, 31 s.
Taniec ludowy polski
- 32. Triumfalny pochód : marsz** [Głosy] / Aleksander Bryk. – Warszawa : Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, 1965. – [38] k. luź. w obwol. ; 22 cm. Współwyd. : Parada sportowców : marsz / Antoni Buzuk
Tyt. na obwol.
- 33. Witajcie koledzy z dawnych lat** pieśń jubileuszowa na Zjazd Koleżeński w Szczepieszynie w dniach 6-7. VI. 1969 r. : chór mieszany [Partytura] / muz. Aleksander Bryk ; sł. Adam Owsikowski. – [B.m : b.w, 1969]. - 12. [2] s. ; 24 cm.
Opis wg nagł.

34. Zaszumiały mu lasy ... : pieśni partyzanckie / teksty i melodie zebrał Jan Wziętek ; wybór Zbigniew Stepek, J. Wziętek ; oprac. muz. Aleksander Bryk. – Lublin : Wydaw. Lubelskie, 1976. – 69, [3] s. ; 30 cm.
Melodie z tekstem podłożonym
(Nuty i teksty)

II BIBLIOGRAFIA PRZEDMIOTOWA

- 1. Aleksander Bryk nie żyje** // Sztandar Ludu. – 1982 , nr 8, s. 2, portr.
- 2. Demska-Trębacz, Mieczysława**: Aleksander Bryk [kompozytor, pedagog / Mieczysława Demska-Trębaczowa // Kamena. – 1982, nr 8, s. 9
- 3. Demska-Trębacz, Mieczysława**: Sławni, znani, zapomniani : szkice o muzykach Lubelszczyzny / Mieczysława Demska-Trębaczowa. – Lublin : Wydaw. Lubelskie, 1983. – S. 144-157: Wierni regionowi ; S. 212-216: Spis utworów muzycznych A. Bryka (według informacji kompozytora z 1970 r.)
- 4. Dudek, Marek**: Kompozytorzy Lublina i Lubelszczyzny : 1918-2010 / Marek Dudek. – Lublin: Polihymnia, 2010. – S. 37-40
- 5. [Gancarz, Olga] (rz)**: Kompozytor wierny swojemu regionowi / (rz) // Kultura i Życie. – 1956, nr 12, s. 2
- 6. [Gancarz, Olga] (rz)**: Lubelska czy arabska – ale ludowa. Z warsztatu lubelskiego muzyka / (rz) // Kultura i Życie. – 1956, nr specjalny, s. 2
- 7. Grafik, Ryszard**: Muzyk i malarz : wspomnienia o Aleksandrze Bryku i Pawle Palce / oprac. Ryszard Grafik // Nowa Gazeta Łukowska. – 1999, nr 7, s. 21-23, fot.
- 8. Kędziora, Andrzej**: Encyklopedia ludzi Zamościa / Andrzej Kędziora. – Zamość : ABACUS, 2007. – S. 37
- 9. Kędziora, Andrzej**: Encyklopedia miasta Zamościa / Andrzej Kędziora. – Chełm: Towarzystwo Opieki nad Zabytkami ; Lublin: PWZN [Przedsiębiorstwo Wydawnicze Związku Niewidomych] "Print 6", 2000. – S. 50, Toż: Zamość : JN Profil, 2012. – S. 72
- 11. Kraś, R.**: Kismet. Baedeker Lubelski / R. Kraś // Kurier Lubelski. – 1963, nr 117, s. 3, portr.
- 12. Królikowski, B.**: Życie na papierze nutowym zapisane / B. Królikowski // Kamena. – 1964, nr 9, s. 6, portr.
- 13. Księżka, Teresa**: Aleksander Bryk : (1905-1982) / Teresa Księżka // Kalendarz Lubelski. – 1983, S. 237-240 , faks., fot., portr.
- 14. Królikowski, Bohdan**: Życie na papierze nutowym / Bohdan Królikowski // Kamena. – 1964, nr 9, s. 6
- 15. Laureaci nagród XV - lecia** przyznanych przez Prezydium Wojewódzkiej i Miejskiej Rady Narodowej [w Lublinie w r. 1959]. – Kultura i Życie, 1959, nr 32, s 1, fot.

- 16. [Ludorowski, L.L.]:** Aleksander Bryk. Laureaci nagród wojewódzkich / L.L. Ludorowski // Kultura i Życie. – 1956, nr 32, s. 2, portr.
- 17. MB:** Aleksander Bryk : wspomnienie / MB // Gazeta w Lublinie. – 1997, nr 10, s. 22
- 18. Medycyna** w służbie muz // Kultura i Życie. – 1955, nr 8, s. 3
(Narodziny „Suity lubelskiej”)
- 19. Miłość** „szumi” w zespole // Kultura i Życie. – 1955, nr 7, s. 2 (Narodziny „Suity lubelskiej”)
- 20. Od** wyjazdu w teren do partytury // Kultura i Życie. – 1955, nr 6, s. 3 (Narodziny „Suity lubelskiej”)
- 21. Myk, Sławomir:** Pod rękę z Polihymnią / Sławomir Myk // Tygodnik Zamojski. – 1984, nr 21, s. 3
- 22. Pigła, Włodzimierz:** [Katalog rękopisów Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego w Lublinie](#). Cz. 6, Sygnatury 2389-2810, spuścizna Aleksandra Bryka / oprac. Włodzimierz Pigła. – Lublin : [WBP im. H. Łopacińskiego](#), 1997. – 248 s. : il. ; 24 cm.
Rec.: Chmara-Żaczekiewicz, Barbara // Muzyka. – 2001, nr 2, s. 54-56
- 23. Platta, Helena:** Lata : interludia lubelskie / Helena Platta . Lublin : Wydaw. Lubelskie, 1977. – 140, [4] s. ; 20 cm.
Opowiadania m. im o Aleksandrze Bryku
- 24. [Platta, Helena]:** O szkole prof. A. Bryka / Helena Platta // Ruch muz. – 1960, nr 5/6, s. 35, il.
- 25. Platta, Helena:** "Oj komu, komu raniuśko wstać..." / Helena Platta // Kamena. – 1956 , nr 1, s. 37-40
- 26. Prosnak, Jan:** Polihymnia ucząca : wychowanie muzyczne w Polsce od średniowiecza do dni dzisiejszych / Jan Prosnak. – Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i pedagogiczne, 1976. – S. 163
- 27. Rzeźniak , Maria:** Muzyczny ród / Maria Rzeźniak // Zamojski Kwartalnik Kulturalny. – 1994 nr 4, s. 37-40
- 28. Słownik** biograficzny miasta Lublina / pod red. Tadeusza Radzika, Jana Skarbka i Adama A[ndrzej] Witusika ; aut. biogramów Tadeusz Bojarski [et al.] Polskie Towarzystwo Historyczne. Oddział w Lublinie. T. 1. – Lublin : Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1993. – S. 44-45. [Bryk Aleksander] / Tomasz Wach
- 29. Słownik** muzyków polskich. T. 1 A-Ł. – Kraków : PWM, 1964. – S. 54-55
- 30. Świąder, Janusz:** Kompozytor i nauczyciel : pamięci Aleksandra Bryka / Janusz Świąder // Dziennik Wschodni. – 1997, nr 22, s. 9
Wystawa w WBP w Lublinie
- 31. Targoński, M.:** Niezwykły kompozytor / M. Targoński // Kultura i Życie. – 1961, nr 29, s. 2, portr.

32. Targoński, M.: W służbie Euterpe / M. Targoński // Kurier Lubelski. – 1970, nr 124, s. 4, portr.

33. Zwolakiewicz, Henryk: Studia i Materiały Lubelskie. Etnografia. 1 / Henryk Zwolakiewicz. – Lublin : Muzeum, 1962. – S. 13-14

Opracowała: *Marzena Rosiak*
Dział Informacji Bibliografii
i Wiedzy o Regionie
Książnicy Zamojskiej

Zamość, 2012